

Kultúra és lélek

Hoppál Mihály: *A kultúra mint emlékezet*. Lükő Gábor munkássága. Magyar Művészeti Akadémia, Budapest, 2018.

Csalódás éri azt, aki Hoppál Mihály professzor legújabb könyvének csak a gerincéről olvassa le a – lássuk be – kissé általánosra sikeredett címet (*A kultúra mint emlékezet*), hiszen ebben a kötetben nem az assmanni „kulturális emlékezet” tudományos paradigmájának újabb esettanulmányai kerülnek bemutatásra, hanem egy rendhagyó néprajztudós, Lükő Gábor (1909–2001) életműve.

A moldvai csángók életével, a kiskunság népművészetével, a magyar zene ősi pentatóniájával, a magyar néplélek finnugor gyökereivel és oly sok mással foglalkozó 20. századi kutató portréját érzékeltesen állítja elénk Hoppál Mihály, mikor is az életében megjelent kötetek és a kéziratból kiadott munkák ismertetése előtt röviden összefoglalja Lükő Gábor biográfiáját is. Ily módon nemcsak egy szokatlanul sokrétű, hosszú és bizonyos értelemben elfeledett néprajzkutató arcéle rajzolódik ki előttünk, hanem ráláthatunk azokra a meghatározó történelmi szükségszerűségekre is – az 1930–40-es évek magyar kulturális életére, majd a Kádár-rendszer időnként „agyonhallgató” tudomány-politikájára –, amelyek nagyban meghatározták Lükő életútját. Az elmúlt évtizedben ugyancsak „újrafelfedezett” pedagógus, elméletíró Karácsony Sándor nyomdokain elinduló Lükő munkássága annyiban hasonlít mesterére, és ebből adódóan azért érdemes az újraolvasásra, hogy kutatásaival jócskán megelőzte a korát. Hiszen tudniillik – ez Hoppál könyvének legfontosabb állítása – Lükő, bármivel is foglalkozott életében, a kultúrát, a nép lelkét

egységben látta: jelek, jelrendszerek összességének tartotta. Jóllehet Lükő az 1930-es évektől kezdett publikálni (legismertebb műve, *A magyar lélek formái* 1942-ben jelent meg), az a szemlélet, amit képviselt – s amit ma „etno-szemiotikának” hívunk – csak az 1970-es évektől vált széleskörűen elfogadottá a néprajztudományban.

Innen nézvést nagyon fontos és üdvözlendő, hogy már nemcsak a 2001-től megjelenő Lükő-életműsorozat kötetei népszerűsítik a kutató munkásságát, hanem egy olyan monográfia is, amelyben egységként tekinthetünk erre a sokszínű tudományos profilra és különleges egyéniségre. Ugyanakkor Hoppál Mihály nem csak ismertet és információt közöl: helyenként kiegészít, kritizál; cseppet sem kezeli kultikusan története „hősét”, valamint számos művelődéstörténeti, filológiai és korszakspecifikus adalékkal teszi kerek egészé a felsorakoztatott tudományos eredményeket. Több fejezetet Lükő Gábor saját (felújított minőségű) rajzai illusztrálnak, a kötet végén pedig igényes fotóösszeállítás található Lükő 1932-es moldvai gyűjtéseiről.

**RADNAI DÁNIEL
SZABOLCS**